

Секція 1

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІ ВАЖЕЛІ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

УДК 336.228

А.С. Абрамова, канд. екон. наук (*ЧНУ ім. Ю. Федьковича, Чернівці*)

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО АКТИВІЗАЦІЇ

Податковий потенціал регіону визначає дієздатність податкової системи і регіонального механізму податкового регулювання до формування цільового податкового потенціалу територій країни. Податковий потенціал виступає глибоким резервом, можливим до реалізації в умовах ризику неплатежів, величини планованих безнадійних доходів з метою забезпечення податкової автономії території, а ефективне та якісне його використання є ключовим фактором соціально-економічного зростання країни та регіону, зокрема. Тому, в умовах уповільнення економічного розвитку, спаду податкових доходів держави, пошук нових важелів стимулювання податкового потенціалу є актуальним.

Наукові дослідження податкового потенціалу та його впливу на економічний та соціальний розвиток країни досліджували: О. Василик, В. Геєць, С. Каламбет, П. Мельник, Л. Тарангул, Л. Шаблиста та інші.

Сучасний стан економічного розвитку України демонструє складні умови фінансового розвитку територій країни, які посилені диференціацією технологічних досягнень, домінування розвитку окремих територій на основі концентрації основного капіталу. Такі обставини зумовлюють неоднорідність та неможливість повноцінного використання фінансових потоків країни.

Досліджуючи податковий потенціал України відмічено

існування деструктивного впливу податкової системи України на стан ділової активності, зумовленого постійністю процесів зростання фіскального тиску на фоні скорочення обсягів власних коштів підприємств та зниження потенціалу їх фінансово-економічного розвитку. Посилює складність ситуації і нерівномірність розподілу оподаткування між галузями та підприємствами, а складність ПКУ зумовлює правову невизначеність підприємств, поглиблює негативні процеси приховування доходів підприємців, оптимізацію податкових платежів, ухилення від сплати податків, недотримання норм законодавства, лобіювання податкових преференцій, посилення тіньової складової бізнесу та втечу капіталів [1].

Загальний аналіз податкового потенціалу України за 2015-2017 роки дає підстави стверджувати про існування хоча і незначної, та все ж позитивної динаміки річного зростання надходжень податків і зборів до Зведеного бюджету України. Так, у 2015-2017 роках приріст становив 63,1% та 27,2% відповідно до показників 2015 та 2016 років. Зростання відбулось за рахунок поступового збільшення податкової бази, зростання кількості суб'єктів господарювання, які вийшли з тіні і почали сплачувати податки. Серед надходжень податків і зборів четвірку лідерів представляє податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток підприємств, акцизний податок та ПДВ [3].

Податковими лідерами у 2017 році залишалися м. Київ, Київська, Дніпропетровська та Харківська області. Однак у зазначених регіонах, крім Харкова і Дніпропетровська, спостерігалось хоча і незначне, та все ж зростання доходів порівняно з 2016 роком. Найменші показники помічено Івано-Франківській області – всього 4198,92 млн. грн.

Позитивним індикатором зростання податкової бази в країні є збільшення наявних доходів населення по Україні – за 2017 рік збільшилися на 10,0% та 3,6% у порівнянні з 2015 та 2016 роками відповідно. Однак, їх реальна величина зменшилася на 8,4%. Отримані значення показника дозволяють врахувати лише ту частину податкової бази, яка відноситься до податків, що стягуються з платників-фізичних осіб. При цьому, в аналіз не включалися податки, платниками яких є юридичні особи, частка яких у структурі надходжень до бюджету становить близько 20% [3].

Однак щорічне зростання податкової бази та, як наслідок, податкового потенціалу, гальмується переліком проблем податкового середовища бізнесу, а саме: руйнування можливостей створення європейської моделі формування середнього класу та самодостатнього суспільства за рахунок малого та середнього бізнесу, розширення права фіскальних органів, що загрожує адміністративним тиском та проявам

корупції з боку представників даних органів, залежність податкової системи від адміністративного втручання уряду в її функціонування, що створює резерви для лобіювання приватних інтересів, а отже, нерівне конкурентне бізнес-середовище, скорочення кількості загальнодержавних і місцевих податків та зборів, що не вирішує проблему великого податкового навантаження на бізнес, не містить вагомих змін щодо удосконалення системи оподаткування господарської діяльності, пов'язаної з експлуатацією природних ресурсів, не забезпечує системного зниження схем оптимізації, тіньової та корупційної складової вітчизняної податкової системи, ПДВ залишається непрозорим і неадекватним, недосконале адміністрування оподаткування без преференцій бізнесу, відкритим залишились питання щодо спеціальних режимів та спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності [4].

За таких умов, концепція формування міцного податкового потенціалу регіону повинна уточнювати пріоритети державної та регіональної податкової політики, а також формувати потенціал досягнення стратегічних завдань у контексті перспективних дій органів державної влади усіх рівнів шляхом формування багаторівневої системи податкового планування та модернізацію системи управління потенційними податковими можливостями країни в цілому і його суб'єктами зокрема; розбудови конкурентоспроможної економіки на основі стимулювання ділової активності завдяки надання податкових преференцій; посилення економічної інтеграції України з метою податкової конвергенції податкових систем різних країн на основі єдиної податкової політики; поглиблення децентралізації податкової системи та удосконалення її фіскальної ефективності в умовах гострого дефіциту державних фінансів. Посилить представлені заходи впливу і зростання податкової культури регіонів та чисельності законотворчих платників податків, удосконалення процесів адміністрування податкових платежів за вектором зростання результативності функціонування фіскальних органів тощо.

Таким чином, розширення податкової бази країни, зокрема, податкового потенціалу, є визначальними напрямками фінансової політики України, а запропоновані заходи зростання потенціалу, які можуть бути реальними фінансовими процесами, нададуть безпосередній вплив на стан податкової системи в цілому та податкового потенціалу, зокрема, структурне співвідношення потенціалів, структуру податкового тягара, зміну, зрештою, моделі визначення податкових можливостей регіонів та країни в цілому.

Інформаційні джерела:

1. Горленко І.О. Фактори впливу на формування податкових

надходжень із регіону / І.О. Горленко, Д.О. Тарангул, А.А. Степаненко // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2012. – № 2(49). – С. 67–73.

2. Каламбет С.В. Податковий потенціал: теорія, практика, управління / С.В. Каламбет. – Донецьк : Наука і освіта, 2011. – 304 с.

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

4. Податковий потенціал регіонів України: теорія, методологій, оцінка: Монографія / За заг. ред. д.е.н. П.В. Мельник. – Ірпінь: Національний університет ДПС України. 2008. – 234 с.

УДК 336.745

В.В. Абрамян (*НАУ ім. М.С. Жуковського «ХАІ», Харків*)

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ

Сьогодні тема фіскальної політики є дуже актуальною, оскільки економіка України переживає далеко не найкращі дні, і від того, як уряд здійснюватиме бюджетно-податкову політику, залежить доля кожної людини, що живе в нашій країні і доля всієї країни в цілому.

Сучасна фіскальна політика визначає основні напрями використання фінансових ресурсів держави, методи фінансування і головні джерела поповнення скарбниці. Залежно від конкретно-історичних умов в окремих країнах така політика має свої особливості. Будь-який уряд завжди проводить деяку фіскальну політику, незалежно від того, усвідомлює він це чи ні.

Фіскальна політика здійснюється з метою цілеспрямованого впливу на обсяг національного виробництва, рівень безробіття та інфляції. Вона є головною складовою фінансової політики та дуже важливою ланкою економічної політики. Серед численних завдань фіскальної політики, так званого дерева цілей, твірних, основними є:

- стійке зростання національного доходу;
- помірні темпи інфляції;
- повна зайнятість;
- згладжування циклічних коливань економіки.

В сучасних умовах розвитку країни суттєвим елементом регулювання фіскальної політики і економіки в цілому – є державний податковий контроль, що забезпечує ефективне функціонування